

COMMENTAAR

Dappere politici moeten scherp kiezen in de zorg

DE WACHTLIJSTEN IN DE FRIESE ZIEKENHUIZEN zijn nog steeds langer dan voor de pandemie. Het verhaal daarover vorige week in deze krant is illustratief voor de grote druk waaronder zorgmedewerkers staan. Al werkt een op de zes Nederlanders in de zorg, het lijkt niet genoeg.

Hoog ziekteverzuim, tienduizenden vacatures en een grote regel- en administratiedruk zetten de beroepsgroep klem. Aan de patiëntenkant spelen actueel de griep en (de nasleep van) corona en op de achtergrond structurele processen van vergrijzing (meer jaren met zorgklachten, meer niet-werkzame ouderen tegenover minder werkenden) en medische innovaties waardoor technisch steeds meer mogelijk is, maar die ook de illusie van maakbaarheid van het leven aanjagen.

Al langere tijd worden waarschuwend vingers opgestoken. VWS, WRR, SER, NZa, Zorginstituut en vakblad *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* (NTvG) met een serie over taboes en betaalbaarheid: ze waarschuwen allemaal over uit de bocht vliegende kosten. Van het nationaal inkomen gaat nu al 13 procent (98 miljard euro) op aan zorg. Dat is meer dan aan onderwijs, defensie, justitie en veiligheid bij elkaar. Als we zo doorgaan, is dat in 2060 20 procent. Geld dat niet kan worden uitgegeven aan andere dringende problemen zoals klimaat of woningmarkt.

In het Integraal Zorgakkoord dat betrokken partijen in september sloten, is het motto niet voor niets 'het moet en kan beter, anders lopen we vast'. Het staat vol ambities voor een robuuster zorgstelsel: goed, toegankelijk en betaalbaar. Patiënten moeten niet uit angst voor kosten hun dokter of tandarts gaan mijden. Maar 'toegankelijk' is ook een gevaarlijk woord. In een consumptiemaatschappij waar het klantdenken diep is ingesleten, wordt de zorg soms al te makkelijk gezien als supermarkt waar je kunt halen wat je wilt en waar je 'recht op hebt'.

Niet alles kan. Nu al niet, straks nog minder. Het zorgakkoord rept - en dat is belangrijk - niet van een verandering maar van een omslag. Zowel patiënten als artsen moeten minder eenzijdig naar hun ene kwaal kijken en meer reflecteren op de kwaliteit en eindigheid van het leven als geheel. Minder eenzijdig naar de kans op behandelings succes, maar ook naar behandelkosten, behandelduur, beperkte effectiviteit en zwaarte van bijwerkingen. Dat vergt aandacht in opleiding, moed in de spreekkamer - en ook scherpe keuzes door overheid en politiek.

Dat laatste wordt wel met zoveel woorden in het akkoord genoemd, maar is nog onvoldoende uitgewerkt. Daar moet met spoed véél aandacht naar uitgaan. Want het is zeer lastig, dat gesprek durven aangaan over wat passende zorg is. Om dat te ondersteunen is een breed maatschappelijk debat nodig over deze vragen. Gevolgd door scherpe, dappere keuzes en beleid.

Hoofdredactie@frieschdagblad.nl

Ria Kraa verwoordt de mening van het Friesch Dagblad

Het zorgakkoord rept, en dat is belangrijk, niet van een verandering maar van een omslag

FRYSLÂN

Nieuwe vriendinnen en elke week een leuke middag

INTERVIEW **EENZAAMHEID**

Sippie Miedema

388 mensen in Leeuwarden kregen vorig jaar dankzij het culturele programma Over de Drempel een zetje om uit hun isolement te komen. Julia Luimstra is nog elke dag blij dat ze besloot mee te gaan spelen in het wijkorkest, een van de projecten van Over de Drempel.

Cultuur en kunst kunnen mensen echt verder helpen, merkten ze in 2018 bij de gemeente Leeuwarden, toen de stad Culturele Hoofdstad van Europa was. Over de Drempel werd daarom ook opgenomen in Arcadia, het vervolg van LF2018. Het idee achter Over de drempel is om het taboe rond eenzaamheid te doorbreken en mensen te helpen een connectie te maken en bij de samenleving te houden. „As minsken sjoen of heard wurde, dan skeelt dat al sa'n soad”, weet Tamara Schoppert, artistiek leider van Over de Drempel.

In 2020 kwamen de eerste zes projecten van de grond. Voor 2021 en 2022 waren er zelfs negen projecten. Momenteel kunnen cultuurmakers zich inschrijven voor de derde ronde. Medio mei wordt bekend welke projecten er in 2023 en 2024 worden uitgevoerd.

Schoppert zet in op zes projecten, maar mogelijk komen er nog twee bij. 19 januari is er een openbare bijeenkomst van cultuurmakers en maatschappelijke instellingen om te kijken wat ze voor elkaar kunnen betekenen. „Wy wurkje gear mei besteande sosjale soarchynstellings, maatjesprojekten en soksawat, sadat we de 'haarvaten' fan de mienskip berikke.”

Het wijkorkest dat vorig jaar werd opgezet, is een geslaagd voorbeeld,

wat Schoppert betreft. Het project is inmiddels overgenomen door het Generatiehuis. Elke donderdagmiddag komen zo'n 25 mensen bij elkaar in De Schakel in Camminghaburen om samen te repeteren. Julia Luimstra (79) is er steevast bij. „Het is nu vakantie. Die duurt veel te lang. Ik kan niet wachten om weer te beginnen.”

Luimstra zat in een moeilijke periode toen ze in februari vorig jaar werd aangesproken door Guus Piekstra en Annewiep Bloem, die met een bakfiets vol instrumenten door de wijk reden. „Mijn man was een half jaar daarvoor overleden en ik liep daar wat verdrietig toen ze vroegen of ik mee wilde doen. Ik zei dat ik geen noten kon lezen, maar dat was volgens hen geen probleem.”

Ze beloofde te komen en is nog elke dag blij dat ze dat ook gedaan heeft. Het orkest bestaat uit een ratjetoe van instrumenten. Luimstra bespeelt de djembé. „De eerste keer dat je echt een liedje samen kunt spelen, is zo mooi. Daar word ik toch zó blij van. Inmiddels hebben we ook al een aantal optredens gehad.”

Nieuwe vriendinnen

Toen haar man ziek werd, kwam Luimstra's sociale leven op een laag pitje te staan. „Ik moest voor m'n man zorgen en de contacten verwaerden.” Nieuwe contacten maken

Julia Luimstra (rechts) was een van de deelnemers aan het project. Dankzij Over de Drempel heeft ze nu een goede vriendin gevonden in Anky Dijkstra. Foto: Marchje Andringa

was niet zo eenvoudig. „Zeker niet op mijn leeftijd.”

Dankzij het wijkorkest heeft ze er nu alsnog nieuwe vriendinnen bij. Anky Dijkstra (57) is verantwoordelijk voor het slagwerk in het orkest en komt elke week koffie- of thee-drinken. „En er zijn ook anderen die bellen en vragen of ik ergens mee naartoe wil.”

Een ander voorbeeld is het internationale project Motus Mori van Katja Heitman. Zij ‘verzamelt’ bewegingen voor haar archief, die te zien zijn in een expositie door dansers. Voor het project gaan de dansers één op één in gesprek met mensen over hoe ze bewegen en waarom. Schoppert: „Kinst tinke: wat hawwe de minsken dêr no oan? Mar de dielnimmers waarden écht sjoen en krigen harren besef fan eigenwearde wêrom.”

Schoppert weet dat een van de kandidaten, die kampt met een lichamelijke beperking, naar Tilburg is afgereisd om met de makers aan een vervolg op het project te werken. „It projekt sette minsken ek letterlik yn beweging.”

Platteland

Over de Drempel is vooralsnog puur een Leeuwarder project. Maar Schoppert zou het liefst zien dat andere gemeenten het overnemen. Vooralsnog is de belangstelling niet overweldigend. „It projekt wurdt yntegraal bekostige. Der giet jild hinne fanút de Wmo, leefberheid, mar ek fanút it kulturele domein.”

Dat ‘domeinoverstijgende’ zien veel gemeenten nog vaak als een obstakel, tot spijt van Schoppert. Want eenzaamheid is echt niet alleen iets van de stad. „Dêr moast dy net op fersjen. It komt oeral foar en hat in hiel soad ferskillende oarsaken. Faaks hat ien gjin jild om earne oan mei te dwaan, of binne minsken fanút in oar lân hjirhinne kommen en witte se net hoe’t se it oanpakke moatte. Tinkst faaks: wat in nukkige frou, dy wol ek noait wat. Mar ast ien der by belûkst, silst sjen dat it meast oars sit.”